

JOENSUUN MUSEOT

POHJOIS-KARJALAN MUSEO & JOENSUUN TAIDEMUSEO

Joensuun museoiden toimintakertomus 2021

1 Joensuun museot 2021

Vuonna 2020 alkanut maailmanlaajuinen Covid-19-pandemiatilanne vaikutti edelleen Joensuun museoiden vuoden 2021 toimintaan. Epävarmasta tilanteesta huolimatta museot pidettiin avoinna koko vuoden. Tosin Pohjois-Karjalan museo ja Mukulakatu olivat muutaman kerran syksyn aikana Siun Soten julkaisemalla koronan altistumislistalla. Henkilökunta ei kuitenkaan saanut altistumistilanteista tartuntoja. Muutoin kasvomasakit tulivat pakolliseksi niin museoiden henkilökunnalle kuin asiakkaille, ja käsidesit näkyville museotiloihin.

Koronatilanteesta ja valtakunnallisesta suosituksesta välttää matkustelua ja liikkumista johtuen kävijämäärät eivät yltäneet normaaleihin lukemiin. Kävijämäärä, 29 168, on kuitenkin 57 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Joensuun Bunkkerimuseo pidettiin kesällä avoinna kuukauden ajan. Avoinna pito toteutettiin uudella konseptilla paikallisten maanpuolustusjärjestöjen vastatessa museon opastuksesta vuoroviikoin. Uudesta formaatista saatiin asiakkailta ja yhteistyökumppaneilta myönteistä palautetta.

Joensuun taidemuseo Onnissa avattiin vuoden alussa ”Kultaiset kuukautiset ja jumalainen maa – Jasmin Anoschkin ja Soili Talja”-näyttely. Kesän vaihtuvana näyttelynä oli edelliseltä kesältä siirretty ”Henkien tarkkailijat Camilla Vuorenmaan” näyttely ja syksyllä esiteltiin kuvataiteilija Jukka Hautamäen mediataideoksia ”Ihmiskäsityksiä” -näyttelyssä, johon oli koottu teoksia myös museon kokoelmista. Onnin kolmannessa kerroksessa avattiin uusittu käytävänäyttely sekä studiossa Kiinan taiteen -näyttely. Tilakeskus pintaremontoi taidemuseon toisen kerroksen käytävän, ja sinnekin koottiin uusi näyttely kokoelmateoksista.

Pohjois-Karjalan museo Hilmassa vuoden avasi ”Nuoruus” -näyttely, kesällä esiteltiin ”Suomen itä valokuvissa”, syyskuussa avattiin sanomalehti Karjalaisen graafikko Heikki Kotilaisen ”Sivusilmällä” -näyttely ja marraskuussa tontut olivat rakennuspuuhissa.

Alkuvuodesta ei kummassakaan museossa järjestetty näyttelyihin liittyvää oheisohjelmaa. Koronatilanteen rauhoittua alettiin kesästä lähtien järjestää avoimia yleisöopastuksia molemmissa museoissa.

Hilmassa otettiin käyttöön Profium Sense Oy:n Kokko – kokoelmanhallintajärjestelmä maaliskuussa. Museon kuva-arkisto oli järjestelmänvaihdon takia alkuvuoden suljettuna. Hilman esinekokoelmaan kuuluu noin 28 800 esinettä, joista on luetteloitu kokoelmanhallintajärjestelmään 82 %. Kuva-arkistossa oli vuoden lopussa noin 207 600 kuvaa, joista on luetteloitu 20,9 % ja digitoitu 24,6 %. Onnin taidemuseon kokoelmaan kuului vuoden lopussa 5248 ja Joensuun kaupungin taidekokoelmaan 1242 teosta.

Kulttuuriympäristöön liittyviä viranomaislausuntoja on vuoden 2021 loppuun mennessä annettu 489, näistä 370 liittyi arkeologiaan, 33 rakennuslupa-asioihin ja yhteisiä lausuntoja oli 86. Lausuntojen lukumäärä lisääntyi lähes 55 % edellisestä vuodesta.

Karelia CBC rahoitusta saaneissa hankkeissa hoidettiin koronatilanteen takia hankkeiden päätösseminaarit ja kaikki yhteydenpito virtuaalisesti. *Museums in focus* -hankkeen näkyvimmat tuotokset, äänioppaat, julkaistiin heinäkuussa. Äänioppaiden avulla esitellään bunkkerimuseo, Hilma ja Onni suomeksi, englanniksi, venäjäksi

ja mandariininkiinaksi. Äänioppaista on saatu positiivista palautetta. *InterActiveHistory* -hankkeen toiminnot toteutettiin vuoden 2020 aikana, mutta hankkeen päätös siirtyi vuodelle 2021.

Kansallista rahoitusta saaneita hankkeita museoilla oli *Korona-hankkeet* (2,3) sekä *Finna museot Joensuussa*. Hankkeiden avulla tehtiin museo-objektien luettelointia ja digitointia sekä taidemuseolle Kulttuurin virtaan opetuspaketti. Museot saivat Museovirastolta avustuksen ”*Osallisuutta ja etsivää kulttuuriperintötyötä* - hankkeeseen, joka toteutetaan vuoden 2022 aikana. *Kaupungintalosta museoksi* – hanketta työstettiin eri työryhmien kanssa koko vuoden ajan. Tammikuussa valmisteltiin *Erä- ja luontokulttuurimuseon* hanketta, mutta valitettavasti Joensuun suunnitelma ei päässyt toiselle kierrokselle.

Museoilla on vuoden aikana kehitetty tiimityöskentelyä. Asiantuntijoiden tehtävien mukaan on luotu alva-, kokoelma- sekä näyttely- ja yleisötyön tiimit, joissa käsitellään alakohdaisia teemoja ja kehitetään yhteistyötä.

Kaupungin 175 -vuotisjuhlavuoteen liittyen *Kaupunkihistoria* -hankkeessa neljä tutkijaa kirjoittavat omia osuuksiaan. Julkaisun on määrä valmistua vuoden 2023 lopulla. Taidemuseossa on syksyn aikana valmisteltu *M_itä!-biennaalia* vuodelle 2023. Kyseinen vuosi on nimetty myös Joensuun kulttuurin unelmavuodeksi.

Joensuun museot olivat mukana muiden Itä-Suomen museoiden kanssa Saimaa-ilmiön kulttuuripääkaupunki 2026 haussa. Valitettavasti valinta ei kohdistunut Saimaa-ilmiöön, vaan voitto meni Ouluun.

Vuoden aikana museoissa tapahtui henkilöstömuutoksia. Eläkkeelle siirtyivät Hilman puolelta siistijä Aija Hovattala ja Onnista näyttelymestari Tuija Paajanen, ja museoassistentti Ida Käkelä irtisanoutui tehtävästään. Uutena museoassistenttina aloitti Maria Taari, Onnin palveluneuvojana Anni Karttunen, Hilman näyttelymestarina Anssi Jukarainen ja alueellisesta työstä vastaavana amanuenssina Terhi Rautiainen. Onnin kokoelmista vastaava amanuenssi Karoliina Katila valittiin tehtävään toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen kuten taidemuseon alueellisesta museotyöstä vastaava amanuenssi Maria Inkeri. Museoiden yleisötyöstä vastasi määräaikainen amanuenssi Aleksi Eskelinen. Kulttuurijohtajan tehtäviä hoiti vuoden ajan Leena Hoppania varsinaisen kulttuurijohtaja Sari Kaasisen valmistellessa Saimaa-ilmiön hakua. Kulttuuri- ja liikuntalautakunta-kin vaihtui kuntavaalien tuloksena. Koronatilanne vaikutti kunnallisvaaleihin, kun vaalit siirrettiin huhtikuulta kesäkuulle.

2. Hallinto

Vuoden alussa valmisteltiin *Erä- ja luontokulttuurimuseon* hanketta. Hankesuunnitelmassa paikaksi esitettiin käytöstä poistunutta lyseon lukion rakennusta Koskikadulla. Hakemuksia lähetettiin 25 kunnasta, joista viisi pääsi finaaliin ja voittajaksi valikoitui Imatra.

Kaupungintalosta museoksi – hanketta työstettiin tilakeskuksen suunnittelijoiden ja arkkitehti Ilkka Kärnän kanssa. Museoilta mukana työryhmässä olivat museonjohtaja ja intendentti Heino. Hankesuunnitelmasta järjestettiin kaupunginvaltuuston iltakoulu marraskuun lopussa. Joulukuussa omistajaohjausjaosto ja kaupunginvaltuusto palauttivat asian täydennettäväksi joidenkin tekstisuosien osalta.

Suomen museoliiton lanseeraaman, valtakunnalliseen, poliitikon museoharjoitteluun osallistuivat eduskunnan puhemies *Anu Vehviläinen*, kaupunginhallituksen jäsen *Anssi Törmälä*, kaupunginvaltuuston jäsen *Jaakko Leppänen* sekä kulttuuri- ja liikuntalautakunnan jäsenet *Ami Kimanen* ja *Helmi Vanhanen*. He tutustivat eri aikoina Pilkon kokoelmakeskuksen toimintaan ja museoiden kokoelmiin.

Eduskunnan puhemies Anu Vehviläinen tutustumassa Pilkon kokoelmakeskukseen 23.8.2022. Oikealta amanuenssi Erkki Matikainen, konservaattori Jari Munkki, museonjohtaja Tarja Ranninen-Siiskonen ja eduskunnan puhemies Anu Vehviläinen. Kuva: Mikael Rydenfelt.

Kulttuurijohtajan aloitteesta valmisteltiin kulttuurin johtotiimissä *Joensuun kaupungin kulttuuriohjelma 2021 – 2026*. Ohjelman missiona on, että Joensuussa kulttuurin puroista kasvaa elämän virta. Tavoitteina ovat hyvinvointia ja elinvoimaa kulttuurista sekä mahdollisuuksia kulttuurille. Museoiden osalta kulttuuriohjelmaa työstetään vuoden 2022 aikana.

3. Museoiden näyttelyt

Koronatilanteesta huolimatta Joensuun museot pidettiin avoinna normaalisti aukiolojen puitteissa.

3.1. Hilman näyttelyt

Matkalla Karjalassa -perusnäyttelyyn tuotettiin uudet mobiilioppaat Karelia ENI CBC -ohjelmasta rahoitetun *Museum in Focus* -hankkeessa. Lisäksi hankkeen rahoituksella uusittiin Carelicumin aulan sekä perusnäyttelyn kyltititys selkeämmäksi ja saavutettavammaksi.

Perusnäyttelyssä Karjalan karaokehuone tuli käyttöikänsä päähän ja tilalle tehtiin *Utran varhaista teollisuutta* käsittelevä osio. Aineisto ja laitteisto huoneeseen saatiin edellisenä vuonna esillä olleesta (19.8.2020-17.1.2021) *Tarinoita Pielisjoelta* näyttelyn *Utra-osastosta*, joka tuotettiin yhteistyössä *InterActive History* -hankkeen kanssa. Hankkeen rahoituksella tuotettiin Utra-osastosta virtuaalinen 360-näyttely, joka on saatavilla suomeksi, venäjäksi ja englanniksi. Virtuaalisovellus julkaistiin joulukuussa ja nyt perusnäyttelyn uudessa näyttelyosastossa virtuaalisovellukseen pääsee skannaamalla tilan seinässä olevan QR-koodin.

Vaihtuvat näyttelyt

NUORUUS 5.2.–30.5.

NUORUUS-näyttely esitteli nuorten elämää 1900-luvun alusta tähän päivään erityisesti Pohjois-Karjalan alueella. Monipuolisen valokuvamateriaalin avulla tutustuttiin nuorten ajanviettopaikkoihin ja pukeutumistyylihin sekä heille tärkeisiin asioihin eri vuosikymmenillä. Esillä oli monenlaista nuoruuteen liittyvää esineistöä, kuten vaatteita, harrastusvälineitä ja populaarikulttuurin tuotteita. Rantakylän Normaalkoulun yläkoululaisien tekemä Koronavuosi-graffiti kuvasi nykynuorten kokemuksia vuodesta 2020.

Suomen itä valokuvissa 10.6.–12.9.

Näyttely oli osa tutkija *Riitta Raatikaisen* Itä-Suomen yliopiston humanistisessa osastossa tekemää väitöskäytännön tutkimusta ja *Kuvattu Karjala -hanketta*, jossa hän kartoitti, miten Suomen itää on haluttu aikojen saatossa esittää. Mukana oli valokuvia idän tärkeimmiltä kuvaajilta I. K. Inhasta Arno Rafael Minkkiseen ja 2020-luvun dokumentaristeihin sekä monia aiemmin tuntemattomia valokuvalöytöjä. Pohjoiskarjalaisista valokuvaajista esille nousivat muun muassa Esko Eskelinen ja Reino Turunen. Näyttely toteutettiin Pohjois-Karjalan museon, Etelä-Karjalan museon, Kuopion kulttuurihistoriallisen museon ja Museoviraston yhteistyönä.

Sivusilmällä 23.9.-31.10. - Heikki Kotilaisen kuvituksia ja käyttögrafiikkaa

Sivusilmällä-näyttely esitteli sanomalehti *Karjalaisen* pitkäaikaisen graafikon Heikki Kotilaisen tekemiä kuvituksia ja käyttögrafiikkaa. Näyttelyssä oli esillä kotimaassa ja kansainvälisesti palkittuja sekä muita visuaalisesti näyttäviä sivuja, joissa grafiikka yhdistyi tekstin sisältöön. Maakunnan 300-juhlavuoden kunniaksi näyttelyyn toteutettiin kooste Kotilaisen kuvittamista Karjalaisen jutuista, jotka käsittelevät Pohjois-Karjalaa. Lisäksi näyttelyssä oli esillä Kotilaisen muuta tuotantoa, kuten tapahtumajulisteita, käsiohjelmia, esitteitä, cd-levyjen kansia, logoja sekä Lieksan Vaskiviikon julisteet vuosilta 2003–2016.

Tonttujen rakennuspuuhat 18.11.–8.1.2022

Lapsille ja lapsiperheille suunnattu joulunäyttely kertoi jouluperinteiden ohessa perinteisestä hirsirakentamisesta. Esillepanossa ajateltiin erityisesti museon lapsivieraita tarjoamalle heille erilaisia tehtäviä näyttelyssä. Paikallista käsityötaitoa ja työkaluperinnettä edustavat esineet olivat museon kokoelmista, valokuva-aineisto museon omista kokoelmista sekä maakunnan museoista.

Carelicumin aulagalleria

Carelicumin aulagalleria tarjoaa matalan kynnyksen näyttelypaikan. Museo hoitaa aulagallerian varaukset ja auttaa tarvittaessa näyttelyn pystytyksessä ja tiedotuksessa, mutta ei peri vuokraa.

- Ammanista Aqubaan, Henna Karhapään kuvia Jordaniasta 2.3.–26.3.
- Tulimaan perintö: Jouni Erolan valokuvia muuttavasta maisemasta 1.6.–24.8.
- Maikki Järnefelt-Palmgren – 12 kuvaa Maikin elämästä 26.8.–31.10. Museon omaa tuotantoa.
- Jomoni monikulttuurinen valokuvakerho: North Karelia Throught the Lens. 3rd JoMoni Photography Club Exhibition 2.11.–26.11.
- NNKY:n jouluseimi 1.12.–7.1. 2022

3.2. Onnin vaihtuvat näyttelyt**Pieniä huomioita olemassaolon tavoista 8.10.2020–10.1.2021**

Näyttelyssä syvennyttiin pohtimaan elämän hetkellisyyttä ja katoavaisuutta sekä erilaisia olemassaolon tapoja. Kokonaisuuteen kuului taidemuseon omista kokoelmista poimittuja teoksia sekä kolmen pohjoiskarjalaisen nykytaiteilijan Maija Laurisen, Tuomas Ollikaisen ja Michal Czinengen tuotantoa.

Jasmin Anoschkin ja Soili Talja: Kulaiset kuukautiset ja jumalainen maa 28.1.–18.4.

Jasmin Anoschkinin (s. 1980) ja *Soili Taljan* (s. 1958) teoksia läpileikkaavat samankaltaiset teemat, vaikka taiteilijoiden tuotanto muuten poikkeaa toisistaan. Anoschkin on tunnettu keraamisista veistoksista, jotka leikittelevät lelumaailmasta tutulla estetiikalla. Taljalta näyttelyssä nähdään muun muassa keveitä musteella maalattuja teoksia. Yhteistä teoksille on vaivattomuuden illuusio, rajattomuuden tuntu ja kehollisuuden teeman käsittely eri näkökulmista. Anoschkinin veistokset uhmaavat ajatusta taiteen ”oikein tekemisestä”. Veistosten muodot ja värit muistuttavat lasten tapaa piirtää ja muovilla savea. Aiheina toistuvat groteskit ja rujopiirteiset eläin- ja ihmishahmot.

Camilla Vuorenmaa: Henkien tarkkailijat – Camilla Vuorenmaa 6.5.–29.8.

Camilla Vuorenmaan vuoden 2020 kesältä koronapandemian vuoksi siirretty yksityisnäyttely. Vuorenmaa on tunnettu maalausta ja puupiirrosteknikkaa rohkeasti yhdistelevästä suurikokoisista teoksistaan, jotka laajenevat perinteisistä maalauksen rajoista vahvasti tilaa haltuun ottaviksi kokonaisuuksiksi. Henkien tarkkailijat -näyttelyn keskiössä ovat kysymykset ihmisten tarpeesta olla yhteydessä henkiolentoihin ja tuonpuoleiseen. Taidemuseon näyttelyssä olivat ensi kertaa kuultavana Vuorenmaan uudet ääniteokset *Meeting the Spirits*, *About the Future* ja *Flesh and Bones*.

Ihmiskäsityksiä 22.9.2021–9.1.2022**Nostoja Joensuun taidemuseon kokoelmista ja kuvataiteilija Jukka Hautamäen mediataideteoksia**

Ihmiskäsityksiä-näyttely keskittyy erilaisiin ihmisen kuviin. Ihminen on ollut kuvataiteen historiassa tyypillinen tutkimuksen kohde, jota on kuvattu paitsi fyysisenä olentona, myös aseman ja yhteiskunnallisen roolin kautta. Lisäksi taiteessa on pureuduttu filosofisempiin ajatuksiin ihmisyyden olemuksesta ja mahdollisista yhdistävistä tekijöistä yksilöiden välillä – jaetusta ihmisyyden kokemuksesta. Näyttelyyn on koottu erilaisia ihmiskuvauksia museon kokoelmista. Lisäksi mukana on mediataiteilija Jukka Hautamäen neuroverkkoihin ja tekoälyyn perustuvia teoksia, joissa kasvokuvat muodostavat katkeamattoman, alati kehittyvän jatkumon.

4. Kokoelmat**4.1. Hilman kokoelmat****Esinekokoelma**

Pohjois-Karjalan museon Hilman kokoelmiin kuuluu noin 28 800 (27 900) esinettä. Pääkokoelma (PK) karttui 18 (21) päänumerolla. Esineitä kertyi 866 (998) kappaletta. Esineitä on luetteloitu kokoelmanhallintajärjestelmään 31.12.2021 mennessä 23 626 (23 242) kappaletta, mikä on noin 82 % (83 %) esinekokoelmien kokonaismäärästä.

Museolle lahjoitettu 28-kielinen talonpoikauskantele Kari Dahlblomin kantelekokoelmasta

Esinepoistoja ei ole tehty, av-aineistoa ei ole luetteloitu eikä digitoitu. Esineiden tunnistekuvia kokoelmanhallintajärjestelmään digitoitiin 590 (1 577) kappaletta.

Kuvakokoelma

Pääkokoelma (VK) karttui 6 (12) päänumerolla ja 2 654 (3 219) valokuvalla. Museon ulkopuolisina hankintoina kuvakokoelmat karttuivat (0) (18) digitaalisella valokuvalla ja 87 (1 397) dialla. Kuvakokoelmasta ei ole tehty poistoja. Vuoden lopussa kuva-arkistossa oli noin 207 600 (204 900) kuvaa, luku ei sisällä esine- ja rakennusinventointikuvia.

Kokko-kokoelmahallintajärjestelmään on tallennettu vuoden loppuun mennessä 43 492 (40 709) valokuvan tiedot, mikä on noin 20,9 (19,9 %) kuvien kokonaismäärästä. Valokuvia on digitoitu 51 043 (45 052) kappaletta, mikä on noin 24,6 % (22 %) valokuva-arkiston kuvista. Kuvakokoelman lahjoittajat liitteessä 2.

Yksityishenkilön kuvalahjoitus sisälsi ainutlaatuisia kaupunkikuvia Joensuun keskustasta ja Niinivaaralta. Valokuvan on ottanut Eero Asikainen 1950-luvun puolivälissä.

Kokoelmanhallintajärjestelmä

Museolla oli käytössä Museoviraston ylläpitämä WebMusketti-kokoelmanhallintajärjestelmä helmikuulle 2021 saakka. Profium Oy:n *Profium Sense* eli Kokko-kokoelmanhallintajärjestelmä otettiin tuotantokäyttöön maaliskuussa 2021. Järjestelmään on tallennettu tähän mennessä Pohjois-Karjalan museon ja Outokummun kaivosmuseon lisäksi neljän paikallismuseon (Kiihtelysvaara, Kitee, Koli, Valtimo) kokoelma-aineistoja. Uudessa järjestelmässä on rajapinta Kansalliskirjaston Finna-hakupalveluun.

Lainat ja muu palvelutoiminta

Kuvakokoelmista on tehty ulkoisille asiakkaille 251 (167) digitaalista kopiota. Museon omaan julkaisukäyttöön on digitoitu 323 (276) kuvaa.

Kokoelmapoliittinen ohjelma

Museolla on voimassa kokoelmapoliittinen ohjelma kaudelle 2016–2019. Ohjelma sisältää maakunnallisen kokoelmapoliittisen ohjelman, joka on laadittu maakunnan ammatillisten museoiden kanssa. Kokoelmapoliittinen ohjelma päivitetään vuoden 2022 aikana.

Kokoelmien hoito ja konservointi

Puu- ja metallikonservaattori on huolehtinut museoesineiden säilytyksestä ja turvallisuudesta säilytys- ja näyttelytiloissa sekä toiminut asiantuntijana paikallismuseoiden esineiden säilytykseen ja hoitoon liittyvissä asioissa. Kokoelmien hoidossa keskityttiin esinevarastojen järjestelyyn. Esineitä konservoitiin 79 kpl.

Alueellisesta maakuntatyöstä vastaavien kirkollisen esineistön workshop järjestettiin teamsin välityksellä 19.11. Museosta keskustelutilaisuuteen osallistui alueellisesta museotoiminnasta vastaava amanuenssi ja konservaattori.

Käsikirjasto

Hilman käsikirjastoon on diaroitu 7059 teosta, joista Kokko-tietokantaan on kirjattu 2261 julkaisua. Vuoden aikana kartunta oli 16 teosta.

Tako

Museo on mukana valtakunnallisessa Tallennus- ja kokoelmayhteistyö TAKO:ssa, jonka yksi keskeisistä toimintamuodoista on museoiden yhteistyönä suorittama nykyajan dokumentointi sekä pooleina suoritettava tallennustyönjako. Koronarajoitusten takia poolin tapaamiset järjestettiin etänä eikä seminaaria pidetty. Museo osallistui syksyllä museoiden valtakunnalliseen tempaukseen, jossa koronadokumentoinnin tuloksia esiteltiin sosiaalisessa mediassa ja museon verkkosivuilla.

4.2. Onnin kokoelmat

Taidemuseo Onnin kokoelmat karttuivat vuoden aikana 15 (2020/21) teoksella, joista lahjoituksia oli kolme ja ostoja 12. Teoksia ostettiin mm. Jasmin Anoschkinilta, Niina Mantsiselta, Camilla Vuorenmaalta ja Sami Parkkiselta. Muusa-kokoelmanhallintajärjestelmässä oli vuoden lopussa taidemuseon kokoelmassa 5248 teosta (5236, luettelointitunnus JTM) ja Joensuun kaupungin kokoelmassa 1242 teosta (1239, JKK).

Vuoden aikana inventoitiin 1053 (1018) teosta ja tehtiin 25 (352) kuntoarviota. Asiantuntijapalvelukäyntejä kokoelmatyöhön ja arkistoaineistoon liittyen oli 5 ja etäyhteyksin hoidettuja kolme (12). Museon kokoelmateosten kuvia teostietoineen annettiin 2 (11) kappaletta muille museoille, tutkijoille ja yhteistyökumppaneille tutkimuskäyttöön ja julkaisukäyttöön 17 (3) kuvaa.

Taidekonservaattori Riikka Köngäs Papinniemen konservointi OY:stä konservoi Oscar Parviaisen teosta Bakka-naalit IV, 1912-16, öljy kankaalle. Konservaattori puhdisti teoksen pintaliasta ja kiinnitti väriharjanteet.

Taidemuseon kokoelmista lainattiin 2 (7) taideteosta seuraaviin näyttelyihin:

JTM-1268 Eino Ruutsalo, Flora, 1969, valokineettinen teos, 14.9.2021-27.3.2022 Ateneum

JTM-22 Magnus Enckell, Narkissos, 1896-97, 2.10.2021-30.1.2022 Tampereen taidemuseo

Joensuun kaupungin toimitiloihin sijoitettiin 6 taideteosta (2020/0). Euroopan Metsäinstituuttiin sijoitettiin/vuokrattiin kaksi teosta. Aiemmin sijoitetuista teoksista 58 (7) haettiin takaisin toimipisteiden remonttien ja muuttojen vuoksi. Näistä mittavin oli Lyseon lukion teosnouto, 36 teosta, mm. rehtoreiden muotokuvat.

Kokoelmanäyttelyt

Studiotilaan kolmanteen kerrokseen rakennettiin alkuvuodesta näyttelykokonaisuus Kiinan taiteen kokoelmasta. Näyttely avautui yleisölle kevätkaudella 2021.

Siltakadun ja Koulukadun kiertoliittymän rakennustöiden aiheuttaman tärinän vuoksi Antiikin taiteen näyttely purettiin toukokuussa 2020, näyttelytilan remontti aloitettiin joulukuussa 2020. Koronasta, henkilöstölanteesta ja muista työtehtävistä johtuen näyttelyä ei avattu vuoden aikana. Toisen kerroksen käytävä pinta-remontoitiin vuodenvaihteessa 2020-2021. Käytävän näyttely purettiin joulukuussa 2020. Tilan seinät maalattiin ja päätyikkunoihin asennettiin uv-suojaus vuoden 2021 alussa. Remontin aikana toisen kerroksen näyttelytilat suljettiin vuorotellen: Resetti- ja Iris-salit olivat suljettuina 15.12.-23.12. sekä Madonna- ja Arla-salit 4.1.2021. alkaen. Käytävän näyttely uudistettiin keväällä 2021 ja esille tuli entistä laajempi kokonaisuus Oscar Parviaisen tuotantoa.

Käsikirjasto

Onnin käsikirjasto karttui museoiden julkaisuvaihtorenkkaan kautta. Kirjallisuuden luettelointi tietokantaan ja lehti-leikearkiston järjestely hoidettiin tilapäisen työvoiman avulla.

5. Tiedotus ja markkinointi

Alkuvuodesta valmisteltiin museoassistentin johdolla museoiden viestintäsuunnitelmaa, ja hankkeen tiimoilta pidettiin viisi työpajaa. Viidennessä työpajassa mietittiin käytännön suunnitelmia kokoelma- ja näyttelytoimintaan. Työ keskeytyi museoassistentin vaihtuessa. Syksyllä museoassistentin tehtäväkuva suunnattiin molempien museoiden viestintä- ja tiedotusvastuuseen.

Museoiden verkkosivuilla on tietoa mm. museon vaihtuvista ja pysyvistä näyttelyistä, tapahtumista ja opastuksista, kokoelmista, oppi- ja verkkomateriaaleista sekä lipuista ja aukioloajoista. Suppeampana tiedot ovat myös englanniksi. Lisäksi Onnin verkkosivulla on julkaistu ajankohtaisista aiheista 1–4 uutista kuukaudessa.

Onnin ja Hilman näyttelyitä esiteltiin museoiden, kaupunginorkesterin ja teatterin yhteisessä kausiohjelmassa. Kausiohjelma julkaistiin kaksi kertaa ja sen painosmäärä oli 18 500 kappaletta/painos. Kausiesitteessä mainostettiin myös Tuupovaarassa sijaitsevaa Galleria Annamajaa ja Joensuun Bunkkerimuseota.

Museoiden näyttelyitä ja muita oheistoimintaa esiteltiin museoiden verkkosivuilla, Facebook -sivuilla, Twitterissä, paikallislehtien ja -radioiden menovinkeissä, nettikalentereissa ja mediatiedotteilla. Tiedostusta hoidettiin myös julistein, Joensuun kävelykadun digitaalisilla näytöillä, verkkokalentereissa, avajaiskutsulistalla sähköpostitse, tiedotusvälineille osoitetuilla tiedotteilla sekä sosiaalisessa mediassa. Näyttelyjulisteita toimitettiin ilmoitustauluille, kouluille, kirjastoihin ja moneen eri paikkaan. Näyttelykohtaisille sidosryhmille lähetettiin erikseen tietoa näyttelyistä. Lisäksi näyttelystä oli maksettuja mainoksia paikallislehdissä, Museo-lehdessä ja valtakunnallisissa erikoisjulkaisuissa. Jokaisesta näyttelystä järjestettiin tiedotustilaisuus, joihin kutsuttiin median edustajia. Näyttelyistä julkaistiin esittelyvideoita museon sosiaalisen median kanavilla.

Hilman Facebook-sivuilla oli 887 (553), Mukulakadun sivuilla 1002 (881) ja Bunkkerimuseon sivuilla 559 (555), museon Twitterissä oli 572 (572) ja Instagramissa 974 (959) seuraajaa. Onnilla Facebookissa oli vuoden lopussa 1716 (1 661), Twitterissä 1 116 (1 110), Instagramissa 1 807 (1 490) ja YouTubessa 11 (11) seuraajaa.

6. Yleisötyö

Koronatilanne vaikutti museoiden yleisötyöhön erityisesti kevätkaudella, jolloin näyttelyihin liittyviä yleisötaphtumia ei voitu järjestää. Kesäkaudella tilanne helpottui ja näyttelyihin järjestettiin yleisöopastuksia. Syksyllä tilanne alkoi normalisoitua ja koululais- ja päiväkotiryhmät vierailivat ahkerasti museoissa syys-joulukuussa.

Tapahtumat

Joen yö järjestettiin 20.8. koronatilanteen takia supistetusti niin, että ainoastaan Onnin ja Hilman vaihtuvat näyttelyt olivat avoinna yleisölle kahden tunnin ajan. Sisäänpääsy museoihin hoidettiin museoiden pääovista ja yleisö ohjattiin pois museoiden sivuovista. Onnissa vieraili illan aikana 538 ja Hilmassa 360 asiakasta. Lisäksi tapahtumia järjestettiin *Maakuntapäivän aattona* (27.8.), *Pohjois-Karjala Pride -viikolla* (24.9.) ja *Joensuu-päivänä* (29.11.). Joensuu -päivänä pidettiin Onnissa kollaasityöpaja, Duo Vaccarin konsertti sekä ohjattuja kierroksia taidemuseorakennuksen tavallisesti yleisöltä suljettuihin tiloihin.

Lapsille suunnattuja tapahtumia olivat Hilmassa Mukulakadun ja museon sisältöjä yhdistävät *Mukulafest* (13.7.) ja *Lasten museopäivä* (20.11.). Onnissa pidettiin *Kuvataiteen päivänä* 10.7. työpaja sekä kaksi Helene Schjerfbeck -teemaopastusta. Museums in Focus -hankkeessa tehtiin Hilman ja Onnin *äänioppaisiin* oli mahdollista tutustua henkilökunnan avustamana 14.7. järjestetyssä *Äänioppaat tutuksi* -tilaisuudessa.

Onnissa järjestettiin vuoden aikana tapahtumia 80 (51) ja niissä oli kävijöitä 1795 (3017). Työpajoja pidettiin 39 (31) ja niihin osallistui 624 henkilöä. Opastuksia pidettiin 26 ja niissä osallistujia 343 (150) kuulijaa. Työpajoissa ja tapahtumissa pyrittiin huomioimaan soveltuvuus vaihtuvien näyttelyiden teemoihin.

Hilmassa järjestettiin 125 (75) tapahtumaa, joihin osallistui 2525 (1464) asiakasta. Työpajoja pidettiin 39 (8) ja niihin osallistui yhteensä 765 (77) henkeä. Opastuksia järjestettiin 73, joista oli tilausopastuksia 46. Opastuksiin osallistui yhteensä 910 asiakasta. Opastusten tarjonnassa huomioitiin ryhmien erityistoiveet.

Museoiden näyttelyihin järjestettiin avoimia yleisöopastuksia sekä ryhmien tilausopastuksia. Museoiden henkilökunta opasti tilattuja ryhmäopastuksia. Vaihtuviin näyttelyihin järjestettiin tilaus- ja yleisöopastuksia, joista osan hoitivat yhteistyökumppanit. Vuoden aikana järjestettyjen tapahtumien yhteistyökumppaneina olivat Vaara Kirjastot, Joensuun kaupungin nuorisotoimi, Suomen tietokirjailijat ry ja Pohjois-Karjalan Seta ry.

Tapahtumista tiedotettiin lehdistötiedotteiden, tapahtumakalenterien, sosiaalisen median ja julisteiden avulla. Koulujen työpajoista lähetettiin tieto sähköpostitse suoraan kouluille. Hilman *Tonttujen rakennuspuuhat* -näyttelyyn oli mahdollista varata vierailu Webropol-lomakkeen kautta.

Kulttuurin virta

Hilmassa koululaisryhmille järjestettiin syksyllä seudulliseen kulttuuripolku Kulttuurin virta -kierroksia viidesluokkalaisille. Työpajakierroksille osallistui 32 (33) ryhmää. Vuoden aikana suunniteltiin uusi 5. luokan opetussuunnitelmaan kytkeytyvä *Menneisyyden tutkijat* -kierros, jonka työpajapisteissä koululaiset tutustuivat

siihen, kuinka tieto menneisyydestä muodostuu. Kierroksille osallistui 699 (716) koululaista ja opettajaa. Lisäksi kouluille tarjottiin ryhmien erityistoiveet huomioivia teemaopastuksia Muinaisilla poluilla ja Matkalla Karjalassa –näyttelyihin.

Onnissa järjestettiin Kulttuurin virtaan kuuluvat kierrokset 6. luokille keväällä. Kevään aikana Korona 2 –hankkeessa suunniteltiin uusi Kulttuurin virta –kierros. Kierroksia järjestettiin 35 (22) ja niihin osallistui 502 (446) oppilasta ja opettajaa.

Opetustehtävät

Museopedagogiikan verkkosivuilla ja Hilmassa oli saatavilla opetustehtäviä koulu- ja päiväkotiryhmiä varten. *Tonttujen rakennuspuuhat* –näyttelyyn laadittiin tehtävämonisteet omatoimisen vierailun tueksi. Karelia ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijat (52) tutustuivat kahdessa ryhmässä matkailun näkökulmasta museon palveluihin. Korona 3 –hankkeessa kehitetyt varhaiskasvatuksen opetusmateriaalit julkaistiin verkkosivuilla ja YouTube-videoina joulukuussa.

Onnissa aloitettiin vuoden aikana moninaisuutta käsittelevän opetusmateriaalipaketin suunnittelu. Opetusmateriaalien osaksi kehitettiin ulkonäön perusteella tehtävien oletusten ongelmallisuutta havainnollistava *Stereotypia-peli*, jota testattiin työpajassa Pohjois-Karjalan Pride –viikolla.

Mukulakatu

Pohjois-Karjalan museo Hilman lasten leikkipaikassa, Mukulakadulla huomioitiin museon vaihtuvat näyttelyt ja niihin liittyvät teemat. Mukulakadulla ei järjestetty ohjattuja syntymäpäiviä, mutta tila oli vuokrattavissa omatoimisten juhlien järjestämiseen. Mukulakadulla järjestettiin 10 yksityistilaisuutta. Mukulakatu oli avoinna ma–pe 1.1.–5.10. ja ma–la 6.10.–31.12.

Mukulakadulla järjestettiin teemaohjelmaa Pohjois-Karjala Pride –viikolla elokuussa sekä Peliviikolla marraskuussa. Kesäaikana Mukulakadulla järjestettiin viikoittain vaihtuvien teemojen 28 askartelua ja -satutuokiota, joihin osallistui yhteensä 256 vierasta. Korona 3 –hankkeessa Mukulakadulle kehitettiin kolme uutta tarinalista syntymäpäiväpakettia.

Muu yhteistyö

Onnissa jatkettiin *Taiteesta tunteisiin* -yhteistyötä Pohjois-Karjalan mielenterveysomaiset ry:n ja Pohjois-Karjalan Muisti ry:n kanssa. Omaismenoreiden koulutusta ja toimintaa koordinoivat Pohjois-Karjalan Muisti ry ja Pohjois-Karjalan mielenterveysomaiset ry.

Onni ja Joensuun taiteilijaseura tekivät yhteistyötä talojen välisen piha-alueen elävöittämiseksi. Yhteistyössä järjestettiin työpajoja Kuvataiteen päivänä 10.7. ja Pohjois-Karjala Pride –viikolla 24.8.2021. Lisäksi muusikko Elisabet Khudzhievan kanssa järjestettiin Taiteiden kesän työpaja 5.8. ja Pohjois-Karjalan Seta ry:n kanssa Sateenkaarihistorian muisteluilta 17.11. Muita yhteistyökumppaneita olivat Joensuun kaupunginorkesteri ja Joensuun kansalaisopisto.

7. Alueellinen vastuumuseo toiminta

7.1. Alueellisen museotoiminnan edistämistehtävä

Koronasta huolimatta maakunnan paikallismuseot avautuivat kahta kohdetta lukuun ottamatta kesäkaudelle 2021. Tohmajärven museoalue valittiin kesäkuussa Itä-Suomen vuoden paikallismuseoksi. Kilpailun teemana oli, kuinka paikallismuseossa otettiin vastaan poikkeusajan haasteet ja miten luotiin museo-toimintaan uusia turvallisia käytäntöjä.

Tohmajärven museoalue voitti Itä-Suomen paikallismuseokilpailun. Kuvassa palkintojenjakotilaisuudessa Hanna Lajunen Kiteen seudun osuuspankista, Liisa Laasonen ja Anne Hirvonen Tohmajärvi-Seurasta sekä Tarja Raninen-Siiskonen Joensuun museoista. Kuva Terhi Rautiainen.

Alueellisessa museotyössä yksi painopiste oli kokoelmatyössä. Kahdessa paikallismuseossa aloitettiin luettelointi uuteen Kokko-kokoelmienhallintajärjestelmään. Aمانuenssi keskittyi vierailuille erityisesti paikallismuseoiden työkirjan täydentämiseen, jolla valmistauduttiin maakunnallisen kokoelmapoliittisen ohjelman uudistamistyöhön. Aمانuenssi antoi myös arkistonhoitoon liittyvää koulutusta yhdessä kohteessa.

Alueellista neuvontatyötä tehtiin paikan päällä sekä etäyhteydellä. Aمانuenssi teki touko-joulukuussa 19 vierailua maakunnan paikallismuseokohteissa. Tämän lisäksi neuvontaa annettiin hankkeisiin, kokoelmiin ja näyttelyihin liittyvissä asioissa puhelimitse ja sähköpostilla noin 80 kertaa. Myös muut amanuenssit ovat osallistuneet alueellisen museotoiminnan kehittämiseen omilla erityisalueillaan. Konservattori konsultoi 7.1. puhelimitse Anne Lindeberg-Piiroista Kesälahden Mäntyniemen kartanon kipsiveistosten puhdistuksesta sekä 16.9. Niemisen-Sintsin seudun kyläyhdistys ry:ta Rääkkylän Venturin Kurkipuiston eläinveistosten ennallistamisasiassa ja vieraili 7.6. Kontiolahden kotiseutumuseossa museon hyönteisongelman takia.

Museoviraston paikallismuseoiden hankeavustukset

Seitsemän maakunnan kohdetta haki avustusta ja avustuksia sai kuusi hakijaa:

- Heinäveden kunta kotiseutumuseon näyttelyn uudistamiseen ja kokoelmien inventointityöhön 7000 €
- Kiihtelysvaara-Seura Mauri Peltosen negatiivi- ja diakuvakokoelman digitointi ja luettelointityöhön 5000€
- Juuka-seura pitäjämuseon katon pesu- ja maalaustyöhön 7500 €
- Tohmajärvi-Seura pitäjämuseon ja tuulimyllyn korjauksiin 6700 €
- Kontiolahden kotiseutuyhdistys paikallismuseon näyttelyn uudistamiseen 2500 €
- Kesälahti-Seura morsiusaitan katon korjaukseen 7500 e

Avustusta saaneista kohteista viisi valmistui vuoden aikana ja yksi siirtyi seuraavalle vuodelle.

Maakuntamuseopäivä

Maakuntamuseopäivä järjestettiin elokuussa Rääkkylässä yhteistyössä Rääkkylä-Seuran kanssa. Päivä aloitettiin tutustumalla Aari ja Elina Hirvosen kotimuseoon Rasivaarassa. Tämän jälkeen käytiin läpi ajankohtaisia kuulumisia sekä perehdyttiin päivän teemaan eli museoiden merkitykseen matkailukohteina.

Muu maakunnallinen yhteistyö ja toiminta

Pohjois-Karjalan museoiden yhteinen kesäesite julkaistiin sähköisenä kesäkuussa. Esitteessä oli mukana 9 paikkakuntaa ja 22 museokohdetta.

Maakunnan museoammatilliset kokoontuivat kaksi kertaa. Ammatillisesti hoidettujen museoiden edustajat muodostivat työryhmän ja aloittivat uuden yhteisen kokoelmapoliittisen ohjelman valmistelun.

Pohjois-Karjalan kotiseutuyhdistysten liitto kokoontui kevät- ja syyskokouksiin, samoin hallitus kokoontui kaksi kertaa. Liitto sai apurahan Suomen Kotiseutuliitolta sekä hankeavustuksen Pohjois-Karjalan maakuntaliitolta *Miun kotiseutu -hankkeeseen*. Hanke keskittyy kotiseutukasvatukseen ja alkaa tammikuussa 2022.

Joensuun bunkkerimuseo

Bunkkerimuseo oli avoinna viisi viikkoa ajalla 30.6.–30.7. Avoinna pidosta vastasivat museo ja Pohjois-Karjalan sotilaspoikien perinnekilta ry. Oppaina toimivat vapaaehtoiset seuraavista maanpuolustusjärjestöistä: Sotilaspoikien Perinnekilta, Asehistoriallinen Kilta, Tykistökilta, Pohjois-Karjalan Sotaveteraanipiiri, Pohjois-Karjalan Sotien 1939–1945 perinneyhdistys, Pohjois-Karjalan Reserviupseeripiiri ja Pohjois-Karjalan Reserviläispiiri. Lisäksi Kontiolahden sotilaskotiyhdistys piti kanttiinia kymmenen päivän ajan. Museo oli avoinna 15 päivää, jolloin museossa vieraili lähes 2300 kävijää. Ryhmiä bunkkerimuseossa kävi 22.

Bunkkerimuseon kesäkausi avattiin *Salpalinja-juhlalla*, jossa juhlapuheen piti Pohjan pioneeripataljoonan komentaja everstiluutnantti *Olli-Pekka Paju*, Kainuun prikaatista. Kesäkausi päätettiin *Metsäkirkko*-tilaisuuteen heinäkuun lopussa. Lisäksi museossa vietettiin avoimien ovien päivää lokakuun alussa ja koko vuoden päätti reserviläisten *Joulutulet*-tapahtuma. Tapahtumiin museoalueella osallistui yhteensä 259 kävijää.

Taistelu- ja yhdyshautojen kunnostustyötä jatkettiin. Touko- ja elokuussa pidettiin kaksipäiväiset taistelu- ja yhdyshautojen korjauskurssit. *Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen perinnelinnoittamiskurssi* suoritti korjaukset museon huolehtiessa tarvikkeista ja kurssilaisten muonituksesta.

Syyskuussa *Riverian maarakennusalan* ensimmäisen vuoden opiskelijat opettajineen suorittivat maanrakennustöitä ja taisteluhautojen entistämistöitä neljän päivän ajan. Museon vastuulla oli tarvikkeiden hankkiminen sekä muonitus yhdessä MPK:n ja Riverian kanssa.

Riverian maarakennusalan 1. vuosikurssin opiskelijoita Bunkkerimuseolla syyskuussa opettajiensa kanssa.
Kuva Terhi Rautiainen.

7.2. Alueellinen kulttuuriympäristötehtävä

Kulttuuriympäristön viranomaislausuntoja ja kannanottoja laadittiin kaikkiaan 489, mikä oli huomattava kasvu edellisestä vuodesta. Lausunnoista noin 370 liittyi arkeologiseen kulttuuriperintöön ja 33 rakennuslupa-asioihin. Kaavalausuntoja ja muita niin arkeologiseen kuin rakennettuun perintöön liittyviä lausuntoja annettiin 86.

Lausuntojen ohella työhön kuuluivat viranomaisneuvottelut ja maastokatselmukset. Lisäksi arkeologi ja amanuenssi toimivat mm. Pohjois-Karjalan viranomaisten kulttuuriympäristötyöryhmässä sekä Itä-Suomen ylimaakunnallisessa kulttuuriympäristöryhmässä. Arkeologi edusti museota maakuntakaavan ohjausryhmässä.

Amanuenssi Mikko Westman maastokatselmuksella Ilo-mantsissa elokuussa (vasemmalla) ja entistämisavustukseen liittyvällä katselmuksella Kiteen Puhoksessa kesäkuussa. Kuvat: Ville Hakamäki ja Vili Hirvonen.

Rakennetun kulttuuriympäristön amanuenssi osallistui maakunnan rakennusperintöä käsittelevien inventointi- ja arvottamisryhmien toimintaan, Museoviraston myöntämien entistämisavustusten käsittelyyn sekä antoi arvokkaiden/suojeltujen kohteiden korjausrakentamisen neuvontaa. Merkittävimmät rakennuskohteiden inventointi- ja arvottamistyöt liittyivät maakuntaliiton toteuttamaan modernin rakennusperinnön inventointiin.

Lisäksi yleiskaavatason arvottamisia suoritettiin mm. Joensuussa, Lieksassa, Kiteellä ja Ilo-mantsissa. Vuonna 2021 entistämisavustushakemuksia tuli amanuenssin arvioitavaksi 16 kpl, joista yhdelletoista myönnettiin avustus (kokonaissumma 86 000 €). Museo tiedotti sekä avustusten hakemisesta että avustuspäätöksistä yhdessä Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa. Iso osa avustusta hakeneista oli museoon yhteydessä ennen varsinaista hakemuksen lähettämistä.

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen, maakuntaliiton ja museon yhteistyönä laatima *Pohjois-Karjalan kulttuuriympäristöohjelma* ilmestyi maaliskuussa.

Ohjelman tiimoilta Carelicumin auditoriossa järjestettiin 24.11. ensimmäinen *Pohjois-Karjalan kulttuuriympäristöseminaari*, jonka esitelmät koskivat niin maakunnan maise- mia ja niiden kehitystä, taajamia ja rakennettua kulttuu- riympäristöä kuin arkeologista kulttuuriperintöä. Seminaa- ria seurasi liki 60 osallistujaa ja suosion vuoksi vastaavia seminaareja päätettiin järjestää tulevaisuudessakin.

Arkeologi Ville Hakamäki luennoimassa Pohjois-Karjalan kulttuuriympäristöseminaarissa 24.11. Kuva: Pekka Piiparinen.

Kulttuuriympäristöseminaarin ohella arkeologi piti esitelmää ja luentoja muun muassa Juuan kivenveiston SM-kilpailussa ja Kitee-päivillä.

7.3. Alueellinen taidemuseotoiminta

Aluetaidemuseoiden tehtäviin kuuluvaa kuvataidealan edistämistä on toteutettu monipuolisella näyttelytoi- minnalla. Lähinnä työ on ollut alueen kuvataiteilijoiden dokumentointia ja esittelyä sekä alueen taidetta kä- sittelevien arkistojen ylläpitoa. *Ihmiskäsityksiä-näyttelyssä* oli esillä useiden alueen kuvataiteilijoiden teoksia. Yleisön ja kuvataiteen suhdetta on edistetty esitelmien ja opastusten avulla. Pohjoiskarjalaisia palveltiin tai- deteoksia, taiteilijoita, taideteosten hoitoa ja esillepanoa koskevilla kysymyksillä. Apua annettiin tutkijoille myös taidemuseon arkistojen koskevilla kysymyksillä.

Alueellisen taidemuseotyön asiantuntijatehtävät sisälsivät kuluvana vuonna paljon neuvontaa. Yhteydenot- toja tuli aiempaa enemmän, mikä viittaa siihen, että tietoisuus taidemuseon asiantuntijoiden tarjoamasta palvelusta on lisääntynyt. Neuvoja annettiin etenkin taideteosten alkuperän selvittämiseen ja teosten säilyt- tämiseen liittyvissä kysymyksissä. Keväällä taidemuseoon tuli yhteydenotto Polvijärveltä, josta oli löytynyt vanha maalaus. Teos paljastui Carl Fredrik Blomin vuonna 1844 maalaamaksi alttaritauluksi. Kesän aikana teos siirrettiin museoiden kokoelmakeskukseen odottamaan tulevaa konservointia.

Julkisen taiteen osalta tehtävät keskittyivät neuvontaan ja kokoelmateosten sijoittamiseen. Uusia hankintaprosesseja ei käynnistetty, mutta Koulu-Siltakadun kiertoliittymään valmistui *Liisa Nikitin* suunnittelema *Punos-teos*.

Konservatorion uuteen rakennukseen sijoitettiin teoksia Joensuun kaupungin kokoelmasta ja kohteeseen maalattiin muraali, jonka taidekilpailun voittaja *Tuomas Korkalo*. Vuoden aikana tehtiin lukuisia selvityksiä mahdollista taideohjelman muodostamista varten ja samalla tutustuttiin muiden kaupunkien julkisen taiteen prosesseihin sekä taideohjelmiin.

Tuomas Korkalo maalaamassa teosta konservatoriolla. Kuva Maria Inkeri.

Galleria Annamaija

Annamaija Lankisen taidekokoelma on esillä Galleria Annamaijassa Tuupovaaran palvelupisteellä. Galleria on avoinna palvelupisteen aukioloaikoina. Gallerian näyttely vaihdettiin kesäkuussa ja ripustuksen keskiössä ovat luontoaiheiset teokset Lankisen kokoelmasta.

Galleria Annamaijan näyttelystä. Kuva Karoliina Katila.

M_itä-biennaali

Biennaali on kahden vuoden välein toistuva nykyaiteen katselmus Itä-Suomessa. Kyseessä on uudenlainen nykyaiteen näyttelykonsepti, joka toteutetaan yhteistyössä Taiteen edistämiskeskuksen, Kuopion, Mikkelin ja Joensuun taidemuseoiden kesken. Toteutuksessa on mukana näyttelyittäin vaihtuva ammattikuraattori.

Vuoden 2021 aikana avattiin biennaalin näyttely Mikkelin taidemuseossa (12.6.–10.10.2021). Biennaalin työryhmätyöskentelyyn osallistui Joensuun taidemuseosta intendentti. Kuraattoriryhmän ja taiteilijoiden tapaukset järjestettiin koronatilanteesta johtuen Teamsin välityksellä.

Syksyllä kartoitettiin Joensuussa 2023 järjestettävään biennaaliin soveltuvaa kuraattoria ja aloitettiin neuvottelut biennaalin toteuttamiseksi. Biennaalin verkkosivut ja sosiaalisen median tilit siirtyivät joulukuussa Joensuun taidemuseon hallinnoitavaksi. Vetovastuu biennaalin järjestämisestä Joensuussa 2023 siirtyi intendentti ja alueellisesta taidemuseotyöstä vastaavalle amanuenssille.

8. Hankkeet

Kaikista hankkeista on tehty erilliset loppuselvitykset, alla lyhyet referaatit hankkeiden tuloksista.

8.1. InterActive history (Utra ennen ja nyt) (9052)

Pohjois-Karjalan museo oli mukana Karelia CBC –ohjelmasta rahoitettavassa InterActive History -hankkeessa (KA3022), jonka toteuttamisaika oli alun perin 8.10.2018–7.10.2020. Hankkeen lopetusaikaa siirrettiin koronapandemian vuoksi 31.5.2021, joskin Pohjois-Karjalan museon hankesuunnitelman mukaiset toimenpiteet tehtiin vuoden 2020 loppuun mennessä. Hankkeen kokonaisbudjetti oli 766 486 euroa, josta Pohjois-Karjalan museon osuus oli 123 245 euroa ja omarahoitus 10 %.

8.2. Museums in Focus (9085)

Joensuun museot olivat mukana Museums in Focus -hankkeessa (KA9021), joka sai rahoitusta Karelia Eni CBC -ohjelmasta. Hankkeen kokonaisbudjetti oli 401 194 €, josta Joensuun osuus on 161 278 €, omavastuun ollessa 10 %. Hankkeen toteuttamisaika oli 1.1.2020 – 31.12.2021. Projektityöryhmään kuuluivat museonjohtaja, intendentti Kaasalainen, projektikoordinaattori Sami Tanskanen sekä taloussihteeri Anne Konttinen. Hankkeessa tuotettiin Joensuun museoihin äänioppaat ja uusia opasteita. Koronapandemian takia hankkeeseen kuuluvia markkinointi- ja seminaarimatkoja ei voitu tehdä eivätkä partnerit päässeet Suomeen. Hankkeen päätösseminaari järjestettiin 29.11.Zoom-alustalla.

8.3. Korona2 (6136)

Joensuun museot saivat OKM:lta avustusta koronapandemian johdosta aiheutuvaan lisärahoitustarpeeseen museoiden kokoelmatyön parantamiseen, kokoelmien saavutettavuuden lisäämiseen ja uusien toimintamallien kehittämiseen 34 000 €.

Hilmassa digitoitiin ja luetteloiitiin 1158 valokuvaa. Luetteloinnin painopiste oli kuvakokoelmien uudishankinnoissa. Kokoon luetteloidut valokuvat linkitettiin julkaistavaksi Finna-hakupalvelussa.

Onniin suunniteltiin Kulttuurin virtaan kuuluva museokierros peruskoulun kuudesluokkalaisille, jonka sisältö sidottiin valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan. Kierrokseen kuului opastettu tutustumiskierros museon taidekokoelmiin ja itsenäinen toiminnallinen osuus. Onnissa vieraili yhteensä 584 oppilasta ja 49 opettajaa. Hankkeessa täydennettiin Muusaan syötettyjä teostietoja sekä asiasanoitettiin noin 3000 teosta (lähes 50 % kokoelmista). Teosten luokituksia järjestettiin ja laadittiin luettelointiohjeet. Lisäksi Onnissa luotiin alueella toimivien kuvataiteilijoiden virtuaalihaastattelujen arkistointi- ja -dokumentointimalli. Pilottihaastatteluihin valittiin kuvataiteilijat *Tarja Malinen* sekä *Reetta Gröhn-Soininen*: Malinen oli mukana Mäntän kuvataideviikoilla 2021, ja Gröhn-Soininen Mitä? nykytaiteen biennaalissa Mikkeliissä.

8.4. Korona3 (6139)

Joensuun museot saivat OKM:ltä 30 000 euroa hankkeen toteuttamiseen.

Hilmassa lapsiperheille ja varhaiskasvatuksen ryhmille suunniteltiin soveltuvia paketteja, joita voi käyttää paikan päällä tai etänä. Jokaiseen pakettiin kuuluu seikkailukäsikirja sekä seikkailulaatikko sisältäen tarvittavat materiaalit. Hankkeessa suunniteltiin syntymäpäiväpaketit: Mukulakadun mysteeri, Tsaarin juhlat ja Renttu-Ryynäsen aarrejahti. Lisäksi tuotettiin lapsille museokierros museon perusnäyttelyyn. Kierrokseen liittyy viisi teemallista videota museon perusnäyttelystä: nuotiopiiri, talot, metsä, sauna sekä karhu ja vanhat esineet. Museokierros löytyy Pohjois-Karjalan museon verkkosivuilta Opi ja koe -teeman alta.

Onnissa suunniteltiin taidemuseon kokoelmiin perustuva ja peruskoulun opetussuunnitelman osaamistavoitteisiin liittyvä virtuaalinen museokierros alakouluikäisille. Suurin yksittäinen kokonaisuus oli Museokoira Mäyräkoiran syntyminen, josta tuli yhdistävä tekijä tehtävien välillä. Hahmo sai useita muotoja eri huoneisiin tai tehtävien teemoihin liittyen.

Museokoira – Virginia

8.5. Finna museot Joensuussa (6130)

Hankkeeseen saatiin OKM:ltä avustusta 29 700 €.

Hilmassa tutkija luetteloi Kokko-kokoelmanhallintajärjestelmään 1310 valokuvan tiedot. Luetteloidut valokuvat linkitettiin julkaistavaksi Finna-hakupalvelussa.

Onnissa reprovattiin akateemikko Onni Okkosen kirjeenvaihtoa ja aloitettiin sen luettelointi. Valokuvaaja reprovasi yhteensä 4026 kuvaa kirjeistä ja postikorteista. Tiedostot järjestettiin lähettäjän nimen mukaan kansioihin. Lisäksi luettelointiin 712 kirjettä tai korttia, joka on arviolta noin 70 % koko kirjeenvaihdosta. Luetteloinnin jatkamista varten laadittiin ohjeet.

8.6. TAKO – taidekokoelmien poistohanke

TAKO-taidekokoelmien poistohankkeelle haettiin jatkorahoitusta. Koronasta johtuen toteutusvaihe siirrettiin vuoteen 2021. Jatkohankkeesta on vetovastuussa Mikkelin taidemuseo. Mukana ovat Joensuun ja Mikkelin lisäksi Varkaus ja Kuopio. Koronan vuoksi hanke siirtyi edelleen vuodelle 2022.

8.7. KKES:n valokuvien luettelointi (6619)

Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiö lahjoitti Pohjois-Karjalan museolle Irene Turusen jäämistön sekä säätiön esineistöä 2019 ja myönsi avustusta kokoelmien luettelointiin. Korkeakouluharjoittelija luettelo Kokkojärjestelmään 505 valokuvaa.

8.8. Taiteilijapalkkiot 2019 ja 2020 (6129)

Vuonna 2019 anottiin OKM:lta taiteilijapalkkiota Harri ja Reijo Turusen sekä Camilla Vuorenmaan näyttelyitä varten. Avustusta saatiin 2900 €. Camilla Vuorenmaan osalta anottiin ministeriöltä jatkoaikaa hankkeelle ja se myönnettiin vuoden 2021 loppuun saakka.

8.9. Taiteilijoiden näyttelypalkkiot 2021 (6137)

Taidemuseo sai OKM:lta avustusta taiteilijapalkkioiden maksamista varten *Jasmin Anoschkinille* ja *Soili Tallalle*. Avustusta saatiin 2000 €.

8.10. Osallisuutta ja etsivää kulttuuriperintötyötä (6138)

Joensuun museot saivat Museovirastolta innovatiivista apurahaa 16 000 €. Hankkeen tavoitteena on löytää maakunnasta kaikki ne toimijat, jotka haluavat osallistua ja vaikuttaa omaan kulttuuriperintöönsä. Hanke toteutetaan vuoden 2022 aikana.

8.11. Sortavalan kuvat (6141)

Hilma sai Sortavala-säätiöltä 7500 € Sortavala kuvien digitointiin ja luettelointiin. Kuvat julkaistaan hakupalvelu Finnassa. Hanke toteutetaan vuoden 2022 aikana.

9. Hallinto

9.1. Toimitilat

Pohjois-Karjalan museolla on Carelicumissa (Koskikatu 5) 2437 m² sisältäen näyttelytilat ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa, yleisötiloja ensimmäisessä kerroksessa sekä Mukulakatu ja varastotiloja kellarissa. Näyttelytilaa on yhteensä 1 116 m², josta toisessa kerroksessa noin 880 m² ja ensimmäisessä kerroksessa 236 m² sekä Mukulakatu 199 m². Kellarissa on teknistä tilaa 310 m², ensimmäisessä kerroksessa muuta yleisötilaa 649 m², toimistotiloja toisessa kerroksessa 110 m². Lisäksi on toimistotiloja Koskikatu 7 A, 3 kerroksessa 52,7 m². Kiinteistö on varustettu kulunvalvonta-, kameravalvonta-, murtohälytys- ja palohälytysjärjestelmällä.

Taidemuseon näyttely- ja toimistotilat sijaitsevat Kirkkokatu 23:ssa. Toimitilaa on 2280 m², josta näyttelykäytössä 1170 m², juhlasalina 203 m², toimistotilaa 292,5 m², varastotilaa 398,5 m², pedatilaa 41 m², kirjastona 30 m² ja muuta tilaa 144 m². Kiinteistö on varustettu kulunvalvonta-, kameravalvonta-, murtohälytys- ja palo-hälytysjärjestelmällä.

Joensuun museoiden kokoelmakeskus sijaitsee Pilkossa, jossa on tilaa 1974 m², näistä on toimistotilaa 55,5 m², konservointitiloja 102 m², valokuva-arkiston tiloja 79,5 m², luettelointi-, varastointi- ja muita aputiloja 1737 m². Tilat on varustettu kulunvalvonta-, palo- ja murtohälytyslaittein sekä ilmastointiin liitetyllä ilman-kostutuksella.

Joensuun Bunkkerimuseon maa-alueen omistaa Joensuun kaupunki. Bunkkerit on varustettu kulunvalvonta- ja murtohälytysjärjestelmällä.

Kiihtelysvaaran kotiseutumuseo toimii Kiihtelysvaaran keskustassa (Mäkräntie 2). Rakennus valmistui 1861 viljamakasiiniksi ja se on kooltaan 124 m². Esinekokoelmasta ja toiminnasta vastaa Kiihtelysvaara-seura ry.

Galleria Annamaija sijaitsee Tuupovaaran palvelupisteen yhteydessä (Virastotie 10) ja tilaa 50,5 m².

9.2. Aukioloajat

Ilmainen museolauantai on ollut kerran kuussa niinä kuukausina, lukuun ottamatta kesä-, heinä- ja elokuuta.

Taidemuseo oli avoinna tiistaisin ja torstaista sunnuntaihin klo 10–16 sekä keskiviikkoisin klo 10–19. Aukiolotunteja oli viikossa keskimäärin 36,75 (36) ja vuodessa 1749 (1421). Aukiolopäiviä oli 270 (221) ja ilmaistunteja 62 (48).

Pohjois-Karjalan museo oli avoinna maanantai-su klo 10-16 ja ke klo 10-19. Aukiolopäiviä oli 342 (260) ja aukiolotunteja viikossa 39 (39) ja vuodessa 2137 (1714), ilmaistunteja vuodessa 68 (54).

Galleria Annamaija oli avoinna Tuupovaaran palvelupisteen aukiolojen mukaisesti arkisin klo 9-15. Galleria oli suljettuna palvelupisteen vuosiloman ajan 12.7. – 31.7. Aukiolotunteja oli viikossa 30 (30) ja vuodessa 1470 (1434), aukiolopäiviä kertyi 245 (239).

Joensuun bunkkerimuseo oli avoinna 30.6.- 30.7. keskiviikko – perjantai klo 10-16. Aukiolopäiviä oli 15 (0) ja aukiolotunteja 90 (0).

9.3. Lipunmyynti ja museokauppa

Hilman lipunmyynnistä huolehti Carelicumin palvelut, jolle maksetaan korvausta. Museon julkaisuja ja muita tuotteita on myynnissä museon ylläpitämässä myymälässä Carelicumin ala-aulassa. Joensuun taidemuseon

lipunmyynnistä, museokaupasta, sen varusteluista sekä myynnistä vastaa taidemuseon henkilökunta. Kiihtelysvaaran kotiseutumuseon lipunmyynnistä vastaa Kiihtelysvaara-seura ry. Galleria Annamaijaan ja Joensuun bunkkerimuseoon oli vapaa pääsy.

Pääsyliput

Yhteislippu	10,00 €
erillislippu yhteen museoon	
aikuiset	7,00 €
lapset	3,00 €
ryhmäliput	3,00 €
eläkeläiset, työttömät, opiskelijat	3,00 €
koululais- ja opiskelijalippu	1,00 €/ opiskelija
perhelippu	12,00 €

Opastusmaksu vähintään 10 henkilön ryhmä suomen kieli alkaen 59 €, muut kielet alkaen 64 €. Joensuulaiset 1–9. luokat, toisen asteen, ammattikorkeakoulun ja yliopiston opiskelijat opettajan johdolla ilmainen käynti museoissa, koskee myös Steiner-koulua, Itä-Suomen koulua ja Normaalikoulua.

Taidemuseon museokauppa

Onnin museokaupalle järjestettiin syksyn aikana asiakastyytyväisyyskysely, jolla kartoitettiin asiakkaiden toiveita tulevista tuotteista sekä museokaupan visuaalisesta ilmeestä. Kyselyyn vastasi 34 henkilöä, joista 23 vastasi kyselyyn netissä ja 11 paikan päällä. Vastausten perusteella museokaupalle tehtiin muutossuunnitelma ja haettiin rahoitusta museokaupan ja asiakaspalveluauan uudistamista varten. Museokaupalle teetettiin uusia tuotteita kokoelmateosten pohjalta sekä aiemmin suosittuja tuotteita hankittiin lisää.

9.4. Tilastot

Kävijämäärät

Joensuun museoiden kävijämäärät nousivat edellisestä vuodesta. Koronatilanteesta ja valtakunnallisesta suosituksesta välttää matkustelua ja liikkumista johtuen kävijämäärät eivät yltäneet normaaleihin lukemiin. Kävijämäärä, 29 168, on kuitenkin 57 % suurempi kuin edellisenä vuonna (18 786).

Museo	Ilmaiset	Maksaneet	Yhteensä
Hilma	4786	10892	15678
Bunkkerimuseo	2838	0	2838
Onni	3835	6244	10079
Galleria Annamaija	573	0	573
yhteensä	12032	17136	29168

Tuloslaskelma €	
Tammikuu-Joulukuu 2021	
6620 Joensuun museot	
	Tot. 2021
Toimintatuotot	100386
Myyntituotot	22807
Maksutuotot	72932
Tuet ja avustukset	1794
Muut toimintatuotot	2854
Toimintakulut	-1764124
Henkilöstökulut	-763683
Palkat ja palkkiot	-597722
Henkilösivukulut	-165960
Eläkekulut	-143105
Muut henkilösivukulut	-22855
Palvelujen ostot	-151022
Asiakaspalvelujen ostot	-1291
Muiden palvelujen ostot	-149731
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-125990
Avustukset	-8306
Muut toimintakulut	-715122
Toimintakate	-1663738
Rahoitustuotot ja -kulut	-4
Muut rahoituskulut	-4
Vuosikate	-1663742
Poistot ja arvonalentumiset	-24216
Suunnitelman muk. poistot	-24216
Tiliikauden tulos	-1687958
Tiliikauden ylijäämä (alij.)	-1687958

9.5. Henkilökunta

Eskelinen Aleks, FM ma. amanuenssi, Joensuun museot 1.5. – 31.12.
 Hakamäki Ville, FT, arkeologi, Hilma
 Heino Iiris, FM amanuenssi / intendentti, Hilma
 Hovattala Aija, siivooja, 28.2. saakka, Hilma
 Hämäläinen Jaana, näyttelymestari, Onni
 Inkeri Maria, FM, ma. amanuenssi 1.1.- 31.3., Onni
 Inkeri Maria, FM, amanuenssi 1.4. alkaen, Onni
 Jukarainen Anssi, restauroinnin artemi, näyttelymestari, 1.6. alkaen, Hilma
 Kaasalainen Pauliina, FM, KuM, intendentti, Onni
 Karttunen Anni, restonomi, palveluneuvoja, 2.8.alkaen, Onni
 Katila Karoliina, FM, kokoelma-assistentti ma. 31.8.saakka, Onni
 Katila Karoliina, FM, amanuenssi, 6.9. alkaen, Onni
 Kellokoski Reetta-Mari, amanuenssi ma. 28.2. saakka, Onni
 Kuosmanen Kimmo, näyttelymestarin sijaisuus, 15.6. saakka, Onni
 Käkelä Ida, FM museoassistentti, 30.9. saakka, Onni
 Matikainen Erkki, FM, amanuenssi, Hilma
 Munkki Jari, puu- ja metallikonservaattori, Hilma
 Piipponen Irja, siivoja-vahtimestari, Hilma
 Postari Jelena, näyttelymestarin sijaisuus, 11.10.alkaen, Onni
 Raninen-Siiskonen Tarja, FT, museonjohtaja, Joensuun museot
 Santaniemi Mikko, museomestari, Joensuun museot
 Suhonen Jukka, näyttelymestari, virkavapaus - 15.6.2021 saakka, Onni
 Taari Maria, TaM, museoassistentti, 1.11.- alkaen, Joensuun museot
 Westman Mikko, FM, amanuenssi, Hilma

Museoilla oli seuraava lukumäärä määräaikaista hankehenkilöstöä:

Korona 2 hanke: 5 henkilöä

Finna museot Joensuussa: 3 henkilöä

Korona3 hanke: 4 henkilöä

Museums in Focus hanke: 1 henkilö

Määräaikaiset Hilman kokoelmakeskuksessa: 11 henkilöä

Määräaikainen henkilöstö Mukulakadulla: 3 henkilöä

Avustavat vahtimestari Carelicumissa: 8 henkilöä

Carelicum avustavat siistijät: 3 henkilöä

Kuntouttava Koskikadulla: 1 henkilö

Onnin määräaikaiset eri nimikkeillä: 12 henkilöä

Museolla on tilapäistä henkilökuntaa seuraavasti: työllistetyt 8,33 (4,8) htv, kuntoutettavat 1,12 (0,45 hvt sekä harjoittelijat, työelämään tutustujat yms. 0,1 (0,2) htv. Hankkeiden henkilökuntavahvuus on ollut 1,83 (2,1) htv. Vuoden aikana oli 5 (0) kesätyöntekijää.

Henkilökunnan kaupungin ulkopuoliset työryhmät

Arkeologi Ville Hakamäki: Pohjois-Karjalan maakuntaliiton inventointi- ja arvottamisryhmä, maakuntakaavan ohjaustyöryhmä sekä Pohjois-Karjalan Ely-keskuksen kulttuuriympäristötyöryhmä.

Amanuenssi Erkki Matikainen: Musketti palvelinpalvelujen ohjausryhmän jäsen; Valtakunnallinen Tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO/Pooli 2:n työryhmän jäsen

Museonjohtaja Tarja Raninen-Siiskonen: Salpalinjan perinneyhdistys, valtuuskunnan jäsen, Joensuun kaupungin edustaja; Pohjois-Karjalan Ely-keskuksen kulttuuriympäristötyöryhmä; POKAT Venäjä ja Russian Hub North Karelia; POKAT Kulttuuri

Amanuenssi Mikko Westman: Pohjois-Karjalan maakuntaliiton inventointi- ja arvottamisryhmä, maakuntakaavan ohjaustyöryhmää sekä Pohjois-Karjalan Ely-keskuksen kulttuuriympäristötyöryhmä.

Vuosikertomuksen toimitus

Vuosikertomuksen laadintaan ovat osallistuneet Joensuun museoista intendentit Iiris Heino ja Pauliina Kaasalainen, amanuenssit Maria Inkeri, Erkki Matikainen, Karoliina Katila ja Mikko Westman, museoassistentti Maria Taari, palveluneuvoja Anni Karttunen, ma. näyttelymestari Jelena Postari, arkeologi Ville Hakamäki sekä museonjohtaja Tarja Raninen-Siiskonen.

